

Fr. H. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

2024

16. aastakäik.

Uksit number 30 top.

Meie Mats

Str. 159.

Saupäeval, 2. (15.) septembril 1917.

Str. 159.

Prantsusmaal. Sõjapaost tagasitulejad oma kodu varemetel.

Sõda õhus. Võitlus elu ja surma peale Inglise ja Saksa lendurite vahel.

Uus paradüüs.

Ewald Gerhard Seeligeri roman. (Järg 5).

„Mül pole teile midagi andeks anda!“ vastas Gontarp rufutult. „Seft teie nõudimisel oli kõigiti õige alus. Selsamal põhjusel jätsin ma ka oma reisi pooleli.“

„Do!“ kahetses noorproua. „Nii siis olin mina oma andeksandmata isemeelega see, kes teid teaduse teedelt ära võderutas.“

„Ei!“ vastas Gontarp ja waatas noorele lesele efmest lorda otseti silma. „Keegi teine, kes minu käte vahel suri, awas mu silmad. Tema juhatas mulle suurema töö, töö, mis, kui ta lorda lähed, kõil teifed inimlijed tööd üle lööb.“

„Andas pean ma seda mõistma?“ hüüdis noor lest ja pani käed kokku.

„Ma ei tohi seda teile ütelda, seft et see sellele tööle kardetaw oleks,“ ütles Gontarp ja läbi silmad maha. „Kui ta aga juba küllalt nii tugew on, et ta üksi mõib seista, siis tulen ma tagasi.“

„Ja selle töö pärast tulitegi Berliini tagasi?“ küsis lest põnewalt.

„Jah!“ niutas Gontarp ja istus poolkõürus tema ees, nagu oleks tal hiiglatoorem diadel.

„Seie reisite siis Brasiiliasse tagasi?“ hüüdis lest rõdemfaste.

„Jah!“ vastas Gontarp. „Aga nõndanimetatud teadus on minu kaotanud. Ma astusin palju suurema idee teenistusesse.“

„Ja kui ma niikõd oma jõu ja oma waranduse selle idee teenistusesse annan, mida ma küll weel ei tunne?“ hüüdis lest. „Kas tutwustafite mind siis asjaga?“

„Ei,“ wastas Gontarp rahulikult. „See on ainult meeste jaoks!“

Ja sellejuures läksid ta käed põlvedel tahtmata rufitafje.

„Oh!“ ohlas lest ja langes polstrisse tagasi. „Siis olen ma sinu igaweste kaotanud!“

Gontarp waatas talle otse ja kahmas ta käe järele.

„Ei, Willburg!“ ütles ta tasa ja suudles lese kätt. „Ma tulen, kui aeg täis on.“

Siikumata, kinnifilmil, nõjatas lest polstris. Lõdwalt rippns ta käsi. Saugude alt weeresid tal kaels pisarat alla. Rõnda soitus jutt. Looma-aja juures lastis Gontarp peatada ja astus autost wälja. Lest andis talle weel kord kätt.

„Ela hästi!“ sofstas lest tasa ja surus rätiku filmade ette.

Ruttu pööras Gontarp ümber ja lahkus. Maa-aluse teega sõitis ta hotelli tagasi ja astus juba tund aega hiljem Wiener ekspreswongi peale.

VII.

Tubli-Benjamin.

Hefekiel ei olnud Meirik Sabboni pärijatest kedagi leidnud, waid oli, niipea kui ta asja uurimise ühe suure kuulamisebüroo kätte annud, St. Louisi ette sõitnud, et seal Tubli-Benjamin järele kuulata. Selle nimel oli nimekirjas kriips all.

Politsei ei teadnud temast midagi, ka erajärelekuulamine ei toonud teateid. Wiimaks pööras Hefekiel lunastufesõjawäe büroo poole. Ja seal tunti Tubli-Benjamin wäga hästi, kuid ei teatud tema adressi.

„Tema on juure waranduse pärinud!“ seletas Hefekiel.

Silmapiilk laswas büroo huwitus.

„Tema oli waga mees!“ ütles üks wanem ohwitser. „Aga joodil. Sundis terve piibli peast, aga oli harwa laine. Tema tuli meie juurde methodistide juurest. Ta ostas iliklenasti jutlust ütelda, ega meie ei wõinud teda pidada. Ta lahkus meist juba mitme aasta eest. Aga meie kuulame ta järele. Tulge tunahomme tagasi.“

Tulistus.

Minu elurada file
Oli nagu mereteel;
Seda mööda peatamata
Pähenesin sihile.

Tulewiku pilta pöue
Oli täis mul täidetud:
Elutaewast polnud kōue
Kordagi weel karkinud, —

Aga ootamatalt nägin
Oma ees ma talistust.
Ragu mulla pōuest kerkind
Oli kiwi suur ja must.

„Pole wiga,“ mõllus mõttes,
„Mööda lähen temast ma!“
Teise külge sihti mõttes,
Tahtsin teed ma jatkata.

Aga kiwi wenis pitaks,
Mööda minna mind ei last.
Mis näid teha? Kas ehl mõiksin
Läbi tungida ma ta'ft.

Aga mõimata on kōwa
Kasju puruks lõhkuda.
Parata siin pole jõuga,
Head nõu peab otsima.

Polnudki mul kaua tarwis
Selle üle mõtelda.
Wastki oli mõte walmis,
Mis mind pidi aitama.

Õige lihtne! Kudas enne
Meelde mul ei tulnud see?
Kontin aga üle kiwi
Sa mind edasi wiib tee!

12. 8. 1917.

E. R.

Prantsuse afumaade sõjawägi. Alshiria ratsamees.

Hesekiel tegi lühie teadete päästebürooga lauba nagu New-Yorgiski ja jättis tšheki ja pani hotellitaarta maha. Ohtul läis ta nagu Londonis ja New-Yorgis kurjategijate kōrtšides. kus ta nii mõneleegi, kellele St. Louis enam ei meeldinud, salamahti 500 dollari ja kaardi Libertade hõtkelli tarwis pihku pistis.

Kui ta teist korda sõjawäe büroosse läks, üteldi talle, et Oliver Fellow, kelle juures Tubli-Benjamin St. Louisis elanud, mõni aasta tagasi Sweetwaterise — wälkessse linnatehesse Texase osariigis läinud, ja temaga läinud arwatawaste ta Tubli-Benjamin siis kaasa.

Hesekiel sõitis weel selsamal ohtul Idunesse. San-Franziskosse wõis ta ka Lõuna-raudteega jõuda.

Oliver Fellowi leidis ta Sweetwateris kōrtšimehena eest. Tubli-Benjaminist ei rääkinud ta head.

„Ta jõi liiaste!“ ütles ta tufajelt, „taks aastat tagasi wiskassin ta wälja. Tema läks läände.“

„Ja teie ei tea kuhu?“ küsis Hesekiel.

„Urge nähte waeewa!“ ütles kōrtšimees. „Ta on enda omas wagaduses wististe juba ammugi furnuks joonud.“

Hesekiel otjustas San Franziskos läänepoolsetesse suurematesse lehtedesse ülestutset panna, ja läks raudteele, et Texas-Railroadi ja Wolone laudu lõunaraudteele jõuda. Ohtel tarwitas ta kohaliku raudteed, mis inimest täis oli. Eht amerikalise kirusega wuras ta järgmisel hommikul Statet Plaini laiaft kõrbeist läbi.

Ülitsest peatas rong niisuguse natšuga, et kōit reisirjad segamine paiskas.

Lõuis juur kōra.

„Küed püsti,“ ütendas teegi läwe peal.

Seal seisid teegi ratsanid, Amerika moodi riides. Jalas olid tal kannustega saapad, peas lai kaabu ja teha ümber pu-nane wõõ, mille wahel tats pillu rewolwrit oli.

„Daamid ja herrad!“ ütles ta wõitwa naeratusega ja kergitas lübarat. „Jätke lasteriistad rahule, ka meil ei puudu omad. Minu poisid ei osta wäljas nalja. Meie oleme waeßed mehed ja palume wälkess andi!“

Kõngi ametnikka polnud näha. Nad seisid wäljas, selg wastu wagunit, küed püsti, ja ei julenud endid liigutada, sest et nende ees hull rewolwrit lastewalmis oli.

„Säh, Smart-Andrew!“ hüüdis keegi paks maaomanik ja wistas paar peotäit dollarist walmishoituid kotti. „Sa oled häbemata naljamees.“

„Ja sina ihnuksael!“ wastas Smart-Andrew. „Igaüks annab warandust mööda. Ja sind hindan ma poole miljoni peale.“

„Aru neetud!“ urises teine pahaselt ja lisas veel ühe peotäie juurde. „Kas nad sind ikka veel pole tabanud?“

„Nagu ise näed, mu pois!“ naeris Smart-Andrew. „Sessaadit kui Tubli-Benjamin meie juures wiibib, lähed kõik hästi. Tema palwetab meie waeste pattude eest, nii et Jumal armu heidab.“

Hefekiel tõusis üles.

„Istuma ääda, nigger!“ käskis Smart-Andrew ahwardawalt. „Pööra taskud pahupidi!“

Hefekiel kuulis sõna ja tõikide ta taskute sisse rändas täitmata kotti, ka tšehikraamat ja hotellikaardid.

Smart-Andrew julgustas kõiki heategewusele ja ei lükanud ühtki andi tagasi. Sõrmused, kellad, kirjataskud — kõiki soowis ta. Naistelt ei nõudnud ta midagi, mida nad ise wabatahtlikult ei annud.

Keegi noor Meegiko laewanduse-tööline hakkas nutma, kui ta teenitud dollarid ära wõeti.

„Säh oma kott!“ ütendas Smart-Andrew karkistult. „Wanabelt naistelt ei wõta ma midagi — see toob õnnetust!“

Kott oli ainult poosikult täis. Smart-Andrew wõttis ta kaenla alla ja tahtis tagurpidi uksest wälja minna.

„He!“ hüüdis Hefekiel. „On teil tõeste keegi kaasas, kelle nimi on Tubli-Benjamin?“

„Seal wäljas ta seisab!“ wastas Smart-Andrew. „Wahhi teda, aga ära alent awa, muidu saad kuuli teresse.“

Siis läks ta lähemasse wagunisse.

Hefekiel tõstis pea üles. Wäljas seisis umbes kaks tosinat rööwlist reas, igalühel rewolwer lastmisets käes.

Kunft oli Hefekieli seal Tubli-Benjaminil üles leida. Soiatusest hoolimata awas ta akna ja tõstis lohe käd üles, kui keegi wana lollpea, kes talle kõige lähemal seisis, juba lastma tahtis hakata.

„Mina maksin omu raha juba ära!“ ütles Hefekiel rahulikult. „Rus on Tubli-Benjamin?“

„Seal eemal hobuste juures!“ wastas wana rööwel ja tähendas pahema pöidlagaga üle äla taha poole.

Hobused seisis kaugemal wäljal. Nende kõrwal seisis pikk, lüwetu mees, must kuub seljas. Juuksed rippusid tal oladele; niisama pikk oli habe. Beos oli tal rohulaane-koeranahast müts. Käed olid tal koos; ta wahtis üles taewa poole ja liigutas huuli. Pita luue taskust paistis wiinapudeli pikk kael wälja.

„Kas teie ei wõi teda siia kutsuda,“ ütles Hefekiel. „Mul on temaga rääkida.“

„Sei, Tubli-Benjamin!“ hüüdis rööwel ja tõmbas pahema käega, kuna parem ühtejoont Hefekieli peale sihtis.

„Ära eksita mind, Old Ropping, sa suur patune!“ hüüdis Tubli-Benjamin, ilma et oma seisakut oleks muutnud.

„Ära eksita mind palwetamises — see sünnib teie hinge eest. Sest teie kõik olete suured patused ja teil puudub hea nimi, mis Jumala ees maksab.“

Ta palwetas edasi.

Hefekiel läks ukse juurde, aga ta siin wahtis talle rewolwitoru wastu. Keegi noorpois walwas wagunastmel.

„Ma tahaksin siin maha minna!“ ütles Hefekiel kindlasti.

„Ei wõi, nigger!“ wastas waht weel kindlamine ja pigistas pahema filma juba kinni. „Weel üks samm, ja sa oled jurnud. Siin pole jaama!“

„Walmis!“ ütendas Smart-Andrew ja lahkus teisest wagunist täie lotiga.

Silmapiilk hakkas rong liikuma. Takistus, suur kiwi, mis ta seisma pannud, oli waherjal eest jälle kõrwal wæretud. Wedurijuhth pidi lohe täie auru andma.

Siis pöörasid rööwlikid jälle hobuste juurde tagasi.

Kui rong nende silmist oli ladunud, aga weel enne, kui ta kõige suurema kiiruse oli wõtnud, kiskus Hefekiel häda-ella läepideme alla. Rattataktistajad kriistufid. Weel enne

kui rong peatas, hüppas Hefekiel maha ja jooksis sinna tagasi, kus kallalekippumine oli olnud. Kaks rongiametniku ajasid teda tüki maad taga, lõpetasid siis tagaajamise ja läksid tagasi.

Rong sõitis edasi, hakkas wähenema ja kadus warsti filmapiiritist.

Hefekiel leidis lohe rööwlikte jäljed üles. Nähtawaste olid nad ruttu ratfutanud. Sest neid ei olnud enam näha. Ja sellepärast oli tarwis tubliste jooksta!

Ja Hefekiel jooksis imestamisewäärt wastupidawusega. Lai hobusetee oli tal ees ja maapind tasane.

Ja Hefekiel jooksis kõigest jõust. Ta pidi jooksuma, sest tal ei olnud ei sööki ega wett. Ta looksis ja wõttis tüki tubafut juhu. Ülig hulluks ei wõinud asi minna, sest päewajooksul pidid põgenejad tingimata wee juurde jõudma, sest hobused tahtsid ta juua.

Ja see lootus ei petnud teda! Umbes kaks tunni pärast jõudis ta ühe wäitje weeloigu juurde, mis sogane oli. Kui wesi ta juht hea ei maitsnud, wesi oli ta ometi. Tema wastupidawus laswas hääga. Ka pimedas ajas ta jälgi edasi, kuni ta läbi põesaste nägi tululest wilkawat. Warsti seisis ta kael nende seas. Kaks nendest walwasid, teised magasid.

„Nigger!“ mörigas üks waht wihaselt, ja mõlemad tõstsid rewolwrid üles.

Teine, kelle nimi Jack, lastis. Kuul lendas Hefekieli juurde kõrwaist mööda. Nüüd tõusid kõik kihawile. Smart-Andrew haaras Hefekieli rinnust kinni raputas teda.

„Niisugune neegriloer!“ mörigas ta wihaselt. „Kuidas tohib ja meie järele luusida. Wõi soowid sa kanepist kaelsidid saada.“

„Soowin parem hea tšehki wälja kirjutada!“ wastas Hefekiel rahulikult. „Sellest saate wähemalt midagi. Minu ülespoomise eest ei saa teie enestele midagi osta.“

„Wend, jäta see mees rahule!“ ütles Tubli-Benjamin pehmeste ja astus juurde. „Tema ei tulnud sind otsima, waid otsib mind. Midagi paha nendel ei ole.“

Nüüd muutus Hefekieli seisuford põsakilult. Smart-Andrew lastis ta filmapiilk lahki. Tubli-Benjaminil oli suur mõju.

„Sul on minuaga asja, must wend?“ ütles ta Hefekieli.

„Tule, mina olen walmis!“

Nad läksid tule juurest niilaugele eemale, et teised neid enam ei wõinud kuulda.

„Kas tunnete Meirik Labdoni?“ ütles Hefekiel. „Tema on teid oma pärijaks määranud. St. Louis on ta teie juures olnud.“

„Meirik Labdon?“ ütles Benjamin imestades ja raputas pead. „Ei mäleta enam. Minu mälu on nõrk. See lord tuli minu juure palju inimesi, waawatuid ja loormatuid, mina nende nime ei küsinud. Andsin neile siilia ja juua ja wõmaja, nagu Isand Jumal ise seda käsis.“

„Teie olete üks waga mees!“ ütles Hefekiel aukartlikult.

„Mina olen suur patune!“ wastas Tubli-Benjamin ja tõmbas pudeli pöuest wälja. „See on minu patt, mille all ma kannatan.“

Pudel oli tühi.

„Sis jätke joomine maha!“ andis Hefekiel nõu.

„Waata, must wend!“ wastas Tubli-Benjamin kurwalt.

„Mina olen otsekohene mees. Esleparast ütlen ma sulle, et ma sellest lahutada ei suuda. Et patt maailmas on, sellepärast joon ma. Ma joon leina ja meekehitemise pärast, et saatanale inimeste südamele üle niisuur wõim ja wõlt on antud.“

„Teie olete isekrakil inimene!“ ütles Hefekiel liigutatult. „Sul wõib digus olla, wend!“ tähendas Tubli-Benjamin.

„Minu kasuwanemad olid jakselased. Nad õpetasid mind otsekoheseks ja wagaseks. Aga minu isa, keda ma niimegi järele ei tunne, on wististe joodik olnud. Ma jutustasin esiti methodistlaste juures, pärast lunastuse sõjawäes. Aga ma lahustin, sest nemad kõik, kellele ma jutlust ütlestin, pidasid mind heaks risti-inimeseks, kuid olid ometi suured patused. Nende filmakirjalus kihutas mu tulema. Alles siin suurte patuste kettel leidin ma, keda otsisin. Need inimesed ei ole wariserid. Nad teawad, et nad omast jõust

Neindele.

Kui kallist kodust weeti
mind ära wägise,
siis laulis, tawa, tawa
mul „wäike neiu“:
„nii tõeste kui lord sina
sealt pöörad tagasi, —
ei unusta sind mina
küll ära italgil!“

Ma nägin wõitlusmõllus
oi, — filmapiltust,
mõtlesin et oleks kollus
siit loota tagasi, —
ma nägin naisterahwaid
nii nukraid — ilusaid,
siis meele tõusis jälle
et kodus paremaid!

Kui haawatuna kodu
ma rõemsalt rändasin,
ning sammud kodu poole
ma tutwalt pöörasin, —
ma isamajast leidisin
weel ainult „wareme“ —
mu „wäike neiu“ läinud
madruksle mehele!

August Bravo.

Baelaste maadel. Bulgaria tants.

Jumala juurde ei saa, sellepärast saatis Jumal mind nende juurde, et ma nende hinged päästaksin ja neile rõemusõnumit kuulutataksin. Küll piikawad nad mind. Kuid see sünnib ainult wälimisel. Seft tea, nad kõik eliwad ainult nõrkuse pärast. Ja just nende tugewus, millega nad uhlustawad, on nende nõrkus. Neil puudus alandus ja jõud teenistuseks.“

„Nad näiwad aga kõik õige jultunud ja tugewad poisid olewat!“ ütles Hefekiel. „Mina annan Teile nende igal õige eest wiiskada dollari, kui nad õhes Brasiiliasse toote.“ „Mina hoiän oma käed kullast puhtad,“ wastas Tubli-Benjamin; „mina teda ei puutu, seft kuld on kõige paha juur.“

„Tema ei jätnud teile mitte kuida järele,“ algas Hefekiel ja jutustas talle Weirid Laddoni testamendist.

Kui Hefekiel wiimats waitis, ei liigutanud Tubli-Benjamin ennast.

„Noh?“ küsis Hefekiel wiwitades. „Kas tulete kaasa?“

„Jäta mu rahule!“ palus Tubli-Benjamin taja ja lastis pea norgu. „Jäta mu üksi ja mine tule juurde tagasi. Ma palun Jumalat, et ta mulle jõudu annaks tema tahtmist täita.“

Hefekiel kuulas sõna.

Enamaste kõik uinusid juba jälle. Hefekiel palus süüa ja juua ja sai mõlemad.

„Kus on Tubli-Benjamin?“ küsis Smart-Andrew ja tõstis pea murelikult üles.

„Jätub seal eemal ja palwetab,“ wastas Hefekiel ja sõi edasi.

Smart-Andrew pööras teise külje peale ja magas edasi. Ka Hefekiel heitis pikali ja magas walge hommituni, seft ta oli väga väsinud.

Kui ta ärkas, jagas Smart-Andrew juba saaki. Tõmbas õhe wäärtaaja teise järele kottist wälja, hindas ära ja andis selle siis õhele ümberseisjale.

Siis astus Tubli-Benjamin nende sekka. Ta filmad järele.

„Pidage!“ käsits ta waljul häälel ja sirutas käed pooleni tähendatud kotti järele wälja. „See on illekohtuga saadud warandus, mis teie warastasite. Ta toob teile õnnetu.“

See oli koht, kust nad kõige tundlikumad olid. Seft just nende ebaühtluse peal põhjeneski Tubli-Benjamin juur mõju.

Smart-Andrew jättis töö poolelt.

„See on meie waewaga teenitud omandus!“ ütles ta. „Inimesed, kes selle meile kinnisid, ei jäänud seeläbi waefemaks. Nad on selle teistelt warastanud. Ja kui meile selle nende käest ära wõtame, siis teeme sellega ainult head!“

Ja uueste pistis ta käe kotti.

Uga Tubli-Benjamin wõttis ta käewarrest tasakesi kinni. „Kuulge mind, mu wennad!“ hüüdis ta leekiwail silmil. „Jumal on minu palwe kuulda wõtnud ja õhe ingli teie juurde saatnud, et teie patupaelust pääsesite.“

Ta tähendas Hefekieli peale.

„Must ingel!“ tähendas keegi.

„Sea ingel,“ kõneles Tubli-Benjamin edasi ja wõttis kottist kinni. „Mitte ial enam ei pea teie oma käsi rõõwitatud warandusega riwetama. Jätke see jõledus. Jumal ilmus ja tahab teid tuhatkordfeli joota ja jõõta. Tulge mulle järele, mina juhün teid.“

„Ruhu?“ küsis Smart-Andrew ja lastis kotti tõeste lahti.

„Ruhu Jumal teile asemel on walmistanud!“ wastas Tubli-Benjamin waimustatult. „Kuld kaswab seal kiwides ja kallidkuid mullas. Oanistuse küllus on selle maa peale latali puistatud. Waadake minu peale ja tehke niisamuti. Murdke katti küttes, mis teid seowad, ja tulge õhes minuga puhtasse elusse!“

Ta wõttis pudeli taskust ja lõi selle katti.

See awalbas weel sügawamat mõju kui ta sõnad.

„Õled ja kullakaewanduse leidnud?“ küsis Smart-Andrew illatuses. „Õõi teemandi kaewanduse? Seal muidugi oleks äri suurem. Kui palju on sinna maad?“

„Enne andke rõõwitud wara tagasi!“ hüüdis Tubli-Benjamin ja hoidis kott suu lahti.

„Sea küll!“ wastas Smart-Andrew ja wiiskas selle oja warandusest, mis tema tasku läinud, kotti tagasi. „Kui sina meile selle kõik künnelordfeli wõid tasuda, siis tasuid ilmaaegu raskendada! Poisid, andke kõik jälle tagasi!“

Enamjagu inimesi kuulaskid kõik nurinata sõna.

Ainult Old-Ropping ei tahtnud oma taskuid tähendada.

„Siis mine!“ käsits Tubli-Benjamin ja tähendas kausgusesse. „Mine siit ia saa saatana saagiks!“

Seba ei tahtnud Old-Ropping ta mitte, waid andis järele.

(Särgneb).

Kurbmäng Murmani rannamaal.

1913. aastal viibisin Murmani rannamaal, mida ühelt poolt taljude labürint, teiselt poolt aga sinihalli uduga kaetud müham olean piirab. Olin käinud Archangelis peale seda, kui jalgsi rändamistest läbi Venemaa tüdinefin. Otsustasin talve seal ümbrustonnas mööda saada ja sattusin nii kuskile peatuskohta, kus ma hülge rasva wäljaajasin, lootes temadel kalapüügisti ja walastalajahisti osa wõtta. Mäsin tööle, seda parema meelega, et talw alanud, mil päle end ärapiitnud, meri jäätanud ja kogu ümbrus nagu leinas.

Selles peatuskohas ei olnud peale pärismaalaste, laste, teised kuigi kauaaegsed elanikud. Need olid inimesed, kel kodumaa kitsas ja kes siin omale õnne lootisid luua. Siin oli norralasi, soomlast, saklast, wenelast jne. Ettewõttumad inimesed korjast kauplemise ja kalapüügiga omale raha, kuna teised, nagu mujalgi ilmas, wiletsuse ja näljaga heitlesid; nagu kaugele tsiviliseeritud ilmas, nii oli ka siin mottoks: kel on, sel olgu palju, kel ei ole, sel ärgu olgu midaagi.

Mul oli igaw ja wõeras istuda urfikus, millest tuul läbi puhus. Wäljas sadas ajuti lund ja kivistada kattis walge manna lored. Kõik oli uimunud talwile uuele; ainult ülibuud tundras tammusid pödrad. Aga lume late tõusis ja mattis majad kuna wabakute raudsed korstnad weel paistma jäid. Aga hauast end wäljakaewata ei matsnud palju maewa: kitta, kaewatud augu läbi wõis waemalt wälja pugeda. Ma ei wõinud enam tööada, waid elafime haudades igawalt, määngides wahetewahel ajawittels taarta.

Ühel õhtul — raswatüünlä walguusel unistades — tuletasin omale meele lätlaste Halmi naist. Ma olin teda näinud kaupluses, kus ma tikkust käisin ostmas. See naine oma nahkses kasukas ja külmast sinata näoga, kandis mitte kaotatud ihuduse tundemärka. Ta mees oli Baltimaalt tol karmil ajal, kui rahwast ja riiki hirmuwalitsus oma raudsete wäljastega juhtis, wälja jaadetud. Kuidas ta siia, poliitika süüdlastele nõnda wõeraste kohta sattus, see jääb minule arusaamatuks.

Olin töötanud tema raswa wäljaajamise wabrikus, kust ma sunnitud olin lahkuma. Halmil oli alati rahapuudus ja ta ei suutnud mulle kunagi korralikult palta wälja maksta. Ja pealegi kahtles ta minu ja oma naise wahekorra juures. Kuid naine kaebas mulle, et ta oma meest ei wõiwat ufaldada, sest mees ei ufalda teda. Nii ei tohtinud ta üegi kaupluses käia, waid pidi leppima soolatud kala ja hülge raswaga.

Sel õhtul — raswa tüünlä juures unistades — tuli see kõik mulle meelde. Mõttsin kuulsin rõõbinat. Mul tuli meelde, et ma oma seltsimeeste-hülgeraswa wäljaajajatega hommitul käigu urfikust wälja olin kaewanud, nii et sisekätt wabaks sai. Sel filmapilgul, kui ma mõtlesin, kes wõiks seal ufte taga olla, astus Halmi sisse. Ta oli lumine ja lõõsus. Ta oli wäitse kaswuga laiapihiline mees. Ta kael kadus kasuka sisse ja näis nagu kannaks ta kaeluta kehale oma wäitset pead. Ta wurrud olid härmatanud ja hülgeasid tüünlä paistel kui kats kihwa.

Ta jäi ufte juure seisma ja ütles:

„On teil piis?“

„On.“

„Ma tahan üht hülge tappa,“ ütles ta siis rõõmsalt, aga ta filmad lõid saladuslikult särama. „Te teate, et mul piis ei ole.“

Ma wõtsin järelmõttlemata nurgast piisfi ja kütsin siis kaheldes:

„Teie ütlete hülge! Aga kus see hülge siis on? See on ju wõimata, et te teda õffe näete ja pealegi on praegu jannone aeg, et...“

Halm naeris saladuslikult ja sofistias siis:

„Hülge on minu juures... majas.“

„Majas?“

„Majas jah. Teda töid lastesed saanis. On suur loom ja rahutu. Teeb palju pahandust, kui teda ei tapa.“

Siiski paistis see lugu minule kahilane, kuigi ta nõnda ufaldawalt kõneles. Et ta nimelt minu käest tuli piisfi pa-

luma, selle üle ma ei imestanud; teistel ei olnud kellegil siin ümbrustonnas piisfi. Küll aga oli kahtlane see, et nüüd õffe oli ja ma ta filmis siiski midagi wõerast lugusin.

Et ta lored minu leiwawanem oli olnud, siis andsin piisfi tema kätte ja ütlesin:

„Kas ma ei wõiks kaasa tulla? Mul läheb homme omal piisfi waja, siis ei oleks teil waja piisfi ära tuua.“

Halm mõttes weidi, hülgeasid filmadega piisfi peale waadates, ja ütles siis:

„See riift.“

Ma loredasin temale oma lauset. Ta jäi mõttesse. Siis aga libjes ta sinata näo üle metsil hirwitus ja ta ütles:

„Olge heals.“

Ma olin järgmisel filmapilgul kasukas ja mul oli samojedlaste müts peas. Me pugefime hirwikust wälja. Me sammufime wäitset teeta rannamaad, mõlemad mõttes. Miks oli Halm nõnda isäralik? Miks hülgeasid ta filmad nõnda metfikult? Miks oli ta nagu üleüldse saataniiku ilmega?

Wüimats jõudfime ühe majatesse ette. Siin olin ma töötanud. See maja oli kahets jaotatud — eluruumiks ja töökajaks. Me astufime sisse. Wastil õht lõi ninasse. Mustafid tõrred, kuhu tapetud elajate rasw walguis, amara tule walguisel. Kaugele seifid määratud katlad rindastiku, kus elajate jäänused ära keedeti, kuna puust rennisti mööda kollakas-punane wedelik kinnidesses ja aamidesse nrijes. Aga kateltele all hõõgufid punased sõed, nagu põletsid weripunase klaasi taga tuhanded küünlad.

Ma lõin pilgu Halmi poole, kes ahju küttematerjali ajas. Ta nägu oli saataniikul hirwitaw. Siis kuulsin tumedat, surutud õhket. Kust see tuli? Ma kuulsin. Kuulsin weel lored samajugust heli. Mu filmad harjusid pimedusega ja nüüd wõtsin maas näha hülget. Ma nägin walgeid kihwi ja liikuwat leha. Sealst tuli healitsus! Kui ma filmad ülesse lõin, nägin Halmi käes piisfi. Ta ütles:

„Ma tahan teile hülget näidata, leda maha lasen. See on hülge, kes minu werd on joonud. Ta on end raswa ajanud minu waewast. Aga ma tasun temale seda!“

Ta lähines sinna kohta, kus ma õhket olin kuulnud. Ta wõttis maaslamawa hülge kihwast esimese näpuga kinni ja tõstis üles. See oli hülge nahk. Pilt, mis nüüd nägin, pani mind kõhutama. Seal lamas Halmi naene poolalasti. Ta ihu peal peal olid sinised plekid ja ta põski mööda walguis weri.

Ja nüüd sai mulle Halmi teguwiis selgeks: ta oli hull. Ma tahtsin tema peale karata, kuid minu peale juhitud piisfi sundis mind paigal seisma. Ta oli mulle siis seda kõil selles walestanud, et piisfi minu käest wälja petta! Et oma naist hullustuses maha lasta! Ja sellega, et ma temale kaasa tulim, olin ma kui kala, kes omale õnge kurtu on neelanud. Halm aga waatas põlewate filmadega minu poole ja ütles siis, tõrte poole näidates:

„Siina!“

Ma arwasin, et sealt mingisugust abindu leian, mis minu kui ka tema naise pääsemist wõimaldaks. Ma astusin mõned sammud edasi ja nägin maas ühe roika ja nõõripuntra. Ma waatasin tagasi. Halm oli lastnud oma piisfi langeda. Ma tegin järsku liigutuse ja kumardasin, et roigast piisfi haarata. Järgmisel filmapilgul läks mu ees kõit segakas. Ma wantusin, komistasin ja langestin siis maha. Ma tahtsin ülesse karata, aga keegi langes minu peale. Et ma õhketi olin, siis ei suutnud ma takistada, et mu käsa selja peale ei seotaks.

Siis wedas Halm mind ahju ette. Ma surusin käed kõwaste selja taga wastu muld-põrandat ja ajasin niimoodi istutule. Selja taga õõgus tuline ahi. Ees seifis hullumeelne Halm, kes mind iga filmabill ahjuküttets wõis tarwitada. Siis läks ta sinna, kus Selma lamas. Ta wõttis uueste piisfi. Ma raputasin jalgu ja kiristasin hambaid, — aga asjata! Ma ajasin kõil mustlib pinewile, et end kõiditustest wabastada. — aga asjata!

Siis tuli mõte. Ta tuli kui esimene päitese kiir põhjamaa taewas. Ma kirutasin oma käed nõnda kaugele kui wõtsin ja tõmbasin oma leha järele. Tõmbasin teist loreda, — ja ma olin ahju ees. See, et mul kindad käes olid. Siis kirutasin käed — ahju.

Inglismaal. Naistõigustaste wehlemise harjutused.

Uga pauku ei läinud. Selle asemel tuli Halm naisega, peaaegu alasti naisega. Ta nägu oli kahwatanud ja ülimaine. Mehe nägu oli aga punane ja tõsine kui ülemkohtunikul. Nende peale langes ahjust kuldne kuma.

„Seisa!“ ütles mees.

Oli viimane aeg. Ta tahtis oma naist minu ees ära tappa, et minule minu jõuetust selgeks teha. Ma katsusin käsa salamahiti wabastada, aga kõied ei olnud veel läbi põlenud. Tuba täitis karsa hais, kuid Halm ei pannud seda tähele. Tundsin, kuidas tuli kinnastesse hakkas, tundsin tule okkalist hambaid oma kätel. Hammustasin keelt ja karjatasin.

Halm tõstis plišfi. Siis nägin tema naise pilku oma peal. Nägin ja mõistsin, et tema ainult minas oma päästjat näeb. Ta sai sellest rahustatud ja seisis kälvalt.

Wiimaks, kui walu kõige hirmsam, katsusin kogu jõuga käsa wabastada. Kõied olid läbi põlenud. Mu piik langes Halmi peale. See tõstis plišfi oma naise peale. Ma jurusin parema käe pöue ja tõmbasin noa wälja. Siis lõikasid kõied põlwele kohalt kätti ja targasin ülesse. Järgmisel filmapilgul lõin ma plišfi otse Halmi käest moha ja haarasin oma kätte. See tuli temale ootamata. Siis aga kogus ta end ja jooksis meeletult wandudes mööda tuba. Ta filmas maas kirwe, hõaras selle oma kätte ja lähenes mehtikult wibutades oma naisele.

Et mul mõimata oleks olnud kirwest tema käest kätte saada, siis tõstsin plišfi valgesse. „Sullust ei ole mingit tulu,“ mõtlefin ma ja lasin.

Samal ajal kostis wali karjatus. Ma lohusin. Halmi naine oli wähele karganud ja lames nüüd maas. Halm aga langes tema üle ja nuttis.

* * *

☐ Järgmisel põewal ütles Halm mulle:

„Ma olin wist hull. Ma olin seda armukadedusest, mõtelge, ma oia tema wastu armukade siin üllitus kohas. Et mul kedagi süüdistada ei olnud kui teid ja ma te wähetorda teada soowisin saada — ma arwan et see nii oli, kuis wõis see teistiti olla? — siis olin ma salalik, kinnine hull.

Ruid episod, et naine minu eest elu andis, see mõjus wististe mu peale nii üllatawalt, et ma targasin jain. Mul on temast wäga kahju, nüüd alles saan aru, kui truu ta oli.“

Weel üks kirjafene. . .

Minu filma puutus „Meie Matšfi“ üks ilus ja armas kirjafene lodumaalt, mis pühendanud ühed neid „tähepanemiseks ja järelemõtlemiseks Eesti sõjameestele.“

Minul, kui erapooletul isikul, ei pruugiks sugugi küll niisugusesse konfliktisse segada; aga et seal nimelt just ka rahwuse nimel wälja astutakse, ja et asi just ka rahwusesse puutub, siis tahaksin ka mina selle kohta mõne sõnaelda.

Nii siis. Teie, neid, loete enbi kohta seda kohe päris loomulikult ja ajatohajeks, et ka Wankat armastada wõib, kui oma Naistu ega Uadut saadawal ei ole. Armatawaste on wõerasleib siis ikka magusam? . . . Ja teie olete hirmus ahned: tahate Betkaga nalja teha, ning ühes sellega ka Süttile truutiks jääda. Kudas on see põhjusemõtteliselt mõimalik? Pidage meeles — suur tükk ajab suu lõhki. . .

Ma ei taha kellegile moraliitlust pida, ega kedagi kõlbluse mõedupuuga mõeta, sest igati on oma head ja wead. Aga siis ei maksaks ka neiu del mitte nii upsakas olla, ega delda: see on meie poolt päris ilus ja ajatohane, mis meie teeme — teil pole õigus meid noomida!

Minu arwamisega ühinewad wist kõik Eesti sõjamehed. Reegi neist ei soowiks wist, et kodu nende tütreid, naised, pruudid ja teised wallalised wõerastega sirti lõwad. Kas aga ühinewad teie mõttega kõik lodumaa neid, et see just nii peab olema in? Ma arwan — ei wisti. Ja et mere brnem sugu just niisugust armujahti ajab — selleks on kindlad faktid olemas. Aga teie arwamine, et ka meie sõjamehed sedajama teeme, jääb ainult paljaks arwamiseks. Seda wõiwad teha küll jah need wäe seljatagused, kes „sõda wõidurikka lõpuni!“ karjuwad, ja Tallinna madruused — need kõik on just seal, et armunooli lasta — aga mitte need,

„Wett ma ei karda!“

Kes juba aastateviisi siin kaewitutes kui muust ilmast eraldatud ja lahutatud on. Meie „kawaler“ lasseb meile ka nooli, kuid need nooled pole mitte magusad ega uimastawad, waid walusad ja — surmawad. . . Mis kotti panemisesse puutub, siis ei pane Wantab teid mitte kotti, ega wii kaaja, waid mõnigi teist, wõib olla, jooksib tale ise paratamata tagajärgede mõjul Wolga äärde järele. . .

Pole meil neid „Matusjasi“ sugugi nii kättesaadawal, nagu teil seal Wantasi. Ja needki, mis veel mõnes kohas olemas ja saadawal on, need on nii kallid ja „kardetawad,“ et soldati rahakott ega terwis neile vastu ei pea. . . Ja üks õiglase Eesti poeg ei lähugi ennast niisuguse libuga määrima, waid ta ütleb:

Need ei maksa meie oma kodumaa neiude musta küntki; parem kannatan ja ootan, kuni kodusse tagasi saan, seal on oma neid siimpakkitud ja wooruslised!“ Rus on aga kodumaa neiude woorused!? Mis ei oota ega kannata siis ka teie? Kannatage! Kes kannatab — see kaua elab. . .

Ja siis veel põhjendate oma teguviisi wabaduse, hääleõiguse ja südamejoowidega. Suurepärane! Mõnes kodumaa nurgas peawad neid juba wabaduse mõjul lahte eraldada ehl parteisse lagunened olema. Ühes parteis on — anarhistid wõi kommunistid — nende põhjusmõte on: kõil meestele ühetasaselt, teelmata anda ja ärajaotada, mis ülepea naisterahwal anda on. . . Need on muidugi ka ühed armastuse sotstalisfeerijad. Teises parteis on aga täitsa eestmeste wastased — labetid wõi mustasajalised — need on niisugused, kes mitte sõrmekäine wõrdki enestelt teistele ei anna; nad lähwad täitsa pühats ja wagats, nagu Rasputini aegsed nunned kloostrites.

Wõib olla, mõni neiu saab minu peale wihajeks ja ähwardab mind, laimamise pärast, kiwidega surnutks wiwata. Kuid wabandage! Ma ei mõtle rahwuse mõtte all kõiki. Ma tean, et kõil meie kodumaa tüttred veel niisugused pole. On neid, kes oma rahwuslikku au ja tulewiku õnne, ning uut elu ja wabadust tõrgemaks peawad, kui Wantabega lulli lõõmisk. Aga kelle naela pihka just hoop käib — küll see teab seda isegi.

Elagu wabadus ja hääleõigus! Aga ainult neile, kes seda dieki tarwitada mõistawad.

Luleliinil, 15. VII. 17.

Aleg. Timm.

Samassulise pikema protesti saadawad sõjawäljalt Arthur Einthal, Peeter Kaerama, Johannes Tramm, Joh. Kiiitel, Herman Kruuseberg, Peeter Kiwi, Süri Belle ja August Jürgenwelt.

Peale seda on toimetusele veel terve rida üksikuid seletust tulnud. Kuna nüüd mõlemad pooled oma arwamist on saanud avaldada, peame selle küsimuse arutamise endi lehe weergudel küll lõpetatuks tunnistama. L. t.

Kirjad sõjawäljalt.

6. augustil 1917.

Mu pea walutab wiimastest juuliku juhtumistest. Mis siin kõil sündis, on raske kirjutada, aga ühe sõnaga ära ütelda: siin tehti palju elajalikka wägiralla tegusi rohulikkude elanikkude, wana rautade, naeste ja laste kallal. Ära mõeti neilt kõil, mis neil wähegi hinge taga olemas oli. Wene sõjawägi teenis omale niisuguse kuulsuse, mida ajalugu enne ega pärast ei ole kuulnud. Meie taganemine, ehl digem ütelda põgenemine, algas Kosowi alewi juurest üle L. kuni S-ni alewini, mis piirist wersta kümme R.-P. kubermangus. See oli üks neist hästi wälja mõeldud promolatori töödest. Igal pool üks ja seesama hirmutus: „Nemetskaja kawalerija“. Kelle poolt see wälja oli mõeldud, on raske ütelda. Nagu mina oma arandagemise järele õjustada wõin, on muste jõudusi sõjawäes töötamas palju. Kui peatselt paremat torda loodud ei saa, wõib ütelda: „propala Rossija“. Salfamehed mõnikord wersta wiiskümend kaugel, aga meie põgeneme. Polgud, kes walmis olid oma ülesannet täitma, pidid tahtmata taganema. Meie polk, „czaba Bory“ wõitles mehifelt, selle tunnistuseks on kõgil, kes järele jäid, Georgid rinnos. Isearanis äge lõõmine oli S. ja R-ka külade juures, seal peatsis meie polk määratumad moonawoorid fakslaste käppade wahelt. Siin sündis palju, palju seda, mida selle sõja ajalugu ei tunne. Mina olen praegu omas wanas ametis, aga kui pikalt, on küsitaw. Praegu seisame meie puhkusel, laager M., R.-P. kubermangus. Ja nagu kuulda, tulewad meie polku puhtad

Berlins.

Jätke meid!

Õnnissonid väikesed!
Õnnissonid suured! —
Jätke lord püüdmissed!
Jätke lord „mured!“

Olete küllalt ju
püüdnud ja lootnud,
teisri käest edu
oma Cestile ootnud.

Olete ennast te
välja ju teeninud
Rahwas on küllalt teid
kirunud, needinud.

Riikaste armu te
küllalt ju maitsnud.
Eõblisi küllalt te
„wägise“ kaitsnud.

Rahwas nüüd — mees. —
Se kaitse alt waba.
Sa oma eest kostma
teid enam ei taha.

Nüüd rahwas teeb ise.
Ei segada lafe.
Kolitambriks on teile
ju põhu peal ase.

Se, Õnnissonid väikesed!
Õnnissonid suured!
Jätke lord püüdmissed!
Jätke lord mured!

Minge ja kaduge
urgaste sisse,
tuhu te redusse
lääste ise,

siis kui töörahwas
end reputas wassa,
kui wõitluses kaawas,
et ise mees olla.

Dr. Mina.

Politseinik: „Teie, herra, ei tohi mitte nii hirmust kisa tõsta!“

Rodanik: „Wõi ei tohi? Ma tellin omale süüta-juua, lauale aga toodakse tühjad taldretud ja pudelid!“

Politseinik: „Kas te siis toitlusministri uut seadust ei tunne: teie peate omale ette kujukutama, et taldretus raswane supp lihaga ja pudelites mõnus joomaag on. Siis saab tõht ise neseft täis.“

Rodanik: „Aga seda on niisama raske ette kujukutada, nagu teid rahuinglina!“

Ukrainski mehed. Tulewad nemad, siis võib kergeste juh-
tuda, et nad oma mehe wäljavad. Els näeb. Meid on siin
kolm Cesti meest weel järele jäänud, harutame igapäew,
ära — oma — polku kodumaale minna. Üleüldine seisukord
on tõsine, aga meil heidetakse ilka — weel nagu nalja. Alu-
tatakse puhastwerd poltusi, peetakse tumeda sifuga lõnssi, see
on kõik. Meie pealetungimise ajal juunikuu, juhtus nõnda.
Polt läts lahingusse, aga teine referwis hakkas miitingut
pidama, kas minna — wõi ei. Ja tuligi nõnda wälja, et
otfustati, mitte minna. Polt, kes läsku täitis, sai hulla ja
tulu mitte poole kopila eestki. Olets Bene soldat nii palju
tarf olewat kui ta rumal on, siis ei olets prowolatoritel
meie keskel asupaila. Enam jagu juhtumisi miitingude
peal on nii: kes räägib, et tarwis on tallale tungimisele
minna, sellele karjutakse: „maha burjuasla tööriisi!“ aga lesjoo-
witab mitte minna, sellele karjutakse „ураваильо“. Otkus-
tada on raske, talle digus.
Martin R.

Pigi.

Tema nimi oli Karl. Seda ei wõinud weel halbtuseks
lugebada. Aga edasi hüüti teda Karl Jakobowitsch Wolkow.
See oli juba halb, see oli pigi. Alati oli temal segadusi
teiste sarnaste nimedega olnud — ehteks juba gymnasiumis
— hiljem sõjakoolis ja lõpus poltus, kus peaaegu iga sam-
mu peal jälle Wolkowid esile tuliwad. Et niisuguste olude
mõjul edasi pääseda, see tarwitab tõwa, algupäralist ipe-
loomu. Iwan aga oli liiga hea, et ennast edasipüüdmatalt
teiste hulgaft pinnale raputada. Oma heafüdamisega jäi
ta kõigi heade ja halbade juhtumiste juures pigisse. Riisu-
gune saatuse poolt määratud pahe saatis kõiki ta häid al-
gatusi. Ju kui junker oli ta lord oma laasõpilaft nii joot-
nud, et teenistus järgmisel päewal lõikuma läi — mille
eest teda istuma wiidi. Kui leitnant juba tuli tal mõte
oma roodu meeste heaks midagi teha — ta tahtis neile
maadeteadust õpetama hatata. Ta läts ühte raamatukaup-
lusse ja nõudis omale üht gloobust. Seal tuli talle aga
järsku meele, et tubli soldatil kõigepealt pind, mille peal
ta seisab, tuttaw peab olema — ja ta nõudis üht gloobust
— üfti Wenemaast! See oli ju muidugi jälle teda igalpool

Meie Matsi järgmine (160.) sõjannumber ilmub
9. septembril.

saatav pigi. Selle eest sai ta aga garnisonis kuulsaks, kui mitte suremataks. Segi Globus Wolkowits hüliti teda nüüd. Eftkust ei olnud enam tarta, üks soom, mille täitmist ta ka unes ei olnud lootnud, oli elusse viidud.

Parafaste kui ta omale pool tosinat sõja uniwormist oli walmistada lastnud, muudeti sõjavälja uniwormi. See oli pigi, parata ei olnud midagi.

Seäranis huwitasiid Karl Wolkowit naised. Daamide wastu oli Globus-Wolkow liig hea, liig nõrk. Mitte ainult üleüldiselt, waid ka üksitutel juhtumistel. Oma teenistuse koguzeit täitis ta lestmiselt hästi. Kui ta wabest roodu harjutuste juures walefrondile sattus, — kui ta õõstisel harjutustel rooduga wabest niitaugele jooksis, et teifel päewal raudteega tagasi sõitma pidi, — kui tal õhu- ja linnu- ja muud teed wabest segi minema kippusiwad — see oli ju kõik ainult pigi — temale. Sarnast wõis ju aga ka igauhele juhtuda.

Ta oli teenistuses ofaw ja libe. Seäranis ei leidnud tema sõbrad tema juures midagi laitmise wääritist. Keegi ei olnud kristalllaasist nii ofawaste nina all weeretada, kui tema, keegi ei olnud polgu pidul „sobranjes“ nii ofawalt takti läbi, kui tema; keegi ei olnud nii hädaohtlikult ega sarnase ebuga, mis wähemalt ühe trumminaha matks, trummilööja aset täita, kui tema.

Agga teenistuse järele, sõprade järel alles huwitas teda — ta ülem ideal: naisterahwas! Naisterahwas oli tema igatsus, tema unistus, tema eesmärk. Peaaegu wägivaldsed oliwad ta plaanid sel alal. Siiski oli Karl Wolkow mooruslik. Ta oli nii mooruslik, et ta ka isewma mooruslikuse üle nutta wõis. See moorus, see igawene moorus oli tema kõige suurem pigi. Ta ei olnud sugugi inetu, — sugugi wäike, — ta mitte liig suur, — käis meeldivalt riides, ei jäänud ka kuskil wastuseid wõlgu! Agga ikkagi juhtus midagi sinna wahela; ükskord oli see sõber, teinekord külaline, tädi, eht muud midagi. Mitmed juhtumised oli ta läbielanud, mitmed idealid omale etteäänud: kõik jäiwad kätte saamata laugusese. Kui siis kobe ohwrikeritka moorus-aasta järele jälle lewade tuli, oli otsus kindel: sel aastal peab midagi ära tehtud saama!

Kui wähe wõimalik oli, siis lastis ta älesehitult garnisoni linna uulitsatel ringi. Oli ta ju ühel õhtul niisugust iludust wälkate, suurte juustega, naerwate filmade, wäikeste jalgade ja niisuguse kehaseisuga, mille üle ta Wenus kadepuse pärast lõhki oleks wõinud minna, näinud. Pigi oli ainult jälle see, et iludus nüüd ja kolmat korda sinna massse suwemasasse kadus, kus seekord polgukilem elas. Agga aeg annab head nõu!

Edupoolest, kui Karl ühel soojal õhtul ennast paarist sõbrast lahti raputanud oli ja jaama ümbruses ringi kolas, nägi ta oma ihaldatud iludust wälkalt ees sõiduriistast wälja astuma. Ta sammus piletkassa poole, kuulis neiu sõidu eesmärki ja lunastas ta omale sinna pileti. Mõned minutid hiljem istus ta juba wagunis. Ta waatles oma wastas olewat õitsawat iludust, kes talle ju niipalju igatsusewalust oli walmistatud oli, ja — ta oli ju nüüd üksi temaga! Agga filmapill oli rong minemas ja ta ootas otsustawat wilet. Agga — misugune pigi! — Waguni üks kisti weel wiimajel filmapillul lahti ja fiske astus keegi teine isand. Leitnant Wolkow ei waadanud ta poolegi. Agga ta nihlas teda, ilma, et ta teda näinud oleks, ta wihlas teda surmani.

Rong liikus. Leitnant juhtis omad pilgud waguni lalle. Iludus tema wastas aga waatles tähelepandawa huwitussega mõddalendawat ümbrust. Nüüd waatles neiu ka teda. Paljusittlew, rahuldaw, usaldust ärataw naeratus mängis ta näol. Kui hästi oleks tõi näinud, kui ta temaga üksi wagunis oleks! Ta oli ju oma kõige ilusaima uniwormis. Milleks neiu teda küll pibas? Igatahes on tal neiu ees lugupidamises seiw aristokraatlik nina. Kuidas aga ennast ehitada? Siiski ei olnud ta oma isalt päritud nime pärast nii pahandanud, kui nüüd. Peaks ometi wõima enne neiu sõprust wõtta, kui nime ektus tuleb, mis kui külm weel soojad tunded häwitaks. Nende mõtete juures tundis leitnant, et wõeras pill teda uuris. Juurde tulnud herra näis nii rahutu. Käis nagu nihkuts ta lähemale. Waenlasele

peab julgeste filma waatama: piinatav pööris oma pilgud wagunilaeft omi naabri peale.

Paar wäikest tähendusrikkaid filmi pillusiwad talle wastu, neid pidi ta ju ennem kujukil näinud olema, ainult habe kaitis tuttawat nägu ja wõerastetoas seda.

Waewalt märkas wõeras leitnandi uuriwat pillu kui juba ta juu awanes:

„Ah, wabandage, kas teie ei ole mitte is. Wolkow? Kas teie ei mäleta, et meie ühe klassi kooliõbbred oleme? Seft on juba kaua aega, wabandage, milleks teie endid wahepeal upitanud olete?“ Ja edasi jooksis kweidigi. Koolipõlwe pigi juhtumised lendawad üle lobiseja seftsilise suu.

Karl Jakobowitsh Wolkow oli rõhitud. Ta oli — tunnud! Iludus tema wastas muutus tõsisemaks. Kuid ndidum ilus oli ta nii. Seftuford aga tegi leitnandi tuliwihajets. Kuna palumata seftsiline edasi lobises, mõtles ta ainult põgenemise peale. Rong jäi peatama. Ilma, et oma plaanist märgata lasta, ootas ta rongi seisma jäämist. Ühe hoobiga oli ta ükste wäljas. Lähemal filmapillul leidis ta enese platwormilt, mis talle juuremate lasteharjutusele järele tuttau oli. Kuna rong edasi tormas, puudutas teda keegi käemareest. „Kuidas see ometi juhtus, isand Wolkow, et ka teie mahatulite, ka mina kulin ainult sial!“

Siiski ei tunnud Wolkow selgemalt, misugune pigilind ta oli, kui sel õhtul. Sellejärele kui ta enese piinajast wabastanud ja õhates iludusele järele mõtelnud oli, kes nüüd üksinda edasi sõitis, seletati talle weel, et ta siit täna õffel enam linna tagasi ei saa. Minuene mõddamine wõrrong platwormil ei seisa. Katskimmend wersta õffel latsfaabastes jala ära teha, ei patu just ka suurt löbu. Selgusele ei jõudnud sel teel ka, mispäraft saatanlik saatus talle niisugust pigi igase poole teele ette weeretab. Pigi karitas ei olnud weel tüh!

Paar päewa hiljem tuli tal teel polgukilem wastu.

„Isand leitnant,“ algas see waana herra jämedalt. „Teie olete hiljuti nii lahke olnud, et minu deitart saatsite, kes wahel minu pool läib. Utelge muulle ainult, mis teie õffel seal harjutuseplatfil tegite? Tegite wist midugi maakohtast plaanist. Teie teenistuse usinus on ju imestust ärataw, he?“

Niisuguse kurja pigipäewa järele kõndis Wolkow jälle ainult moorusse teed. Kuid taewas oli armulisem. Lähemal talwel istus ta iludus kõigi polgupidudele ja, mida enam ta iludusega kokku puutus, seda enam kaswas ka ta julgus ning lewadel oli ta ju õnnelik peigmees.

Nüüd ta on truu abielumees ja pigi eest kaitseb teda ta abikaasa. Et tal aga wabest õhu-, linnu- ja muud teed segi lähewad, see on ja jääb tema pigi. Am.

Ülewenemaalises hullumajas.

„Wenemaa on praegunagu määratu suur hullumaja.“
(Saksa ajalehtedest).

I.

„Särk 8 franki! Meil matjab niisugune särk praegu 25 rubla!.. Ülikond! Ülikond — 74 franki.

Ei wõi olla! Eftkus! Wist küll wiisfada wõi seitsefada seitsekümmend neli franki!..!

Nõnda kirjeldas nell rääwil üks pealinna ajaleht wäljamaale sattunud wenelaste imestust.

Agga weel suuremaks kaswab nende nälginud wenelaste imestus, kui nad ühte eht teise restorani Prantsusmaal astuwad.

Rõigeparemad ja maitsemamad suupistid, raswased praed ja kosutawad toidud, tõi mõiskliku, wenelase filmas pödraselt odawa, hinna eest. Ja wiinad, konjakid, ei mitte altkää 30—60 rubla pudel, waid awalikul 30—60 kopikat pudel.

Ta lõput, odawast alkoholi hinnast hoolimata joodituid weel wähem kui Wenemaal.

Ei ole imeks panna, kui Petrogradi elanik seal imestab.

Uga Petrograbi ega mõne teise wäerinna läheduse linna elanikul pole wajagi, imestamiselt wäljamaale sõita, ta võib ka suures ja laias Wene riigis ringi reisides suud- filmad laiali ajada ja kullatagust kraatsides ohtada:

„Suur ja lai on meie maa, aga lorda temas tepe ei ole!“

Rostowis D. ä., Odesjas, Beszarabia, Tauria, Kata- terinoflawi, Stawropoli, Mustamere kubermangudes, Doni ja Kubani maakondades, terwes põhjapoolses Kaukasias, terwel Mustamere rannäärtsel, kõigi nende sadatuhandete ruutwerstade ulatusel elab kümneid miljoni täisõõnuud inimesi, kellel toidupuudusest ainduusttt ei ole.

„Weel wähem taardi, isheki süstemist, sabas seisimisest...“

Rõit see mõjub esimesel filmapiigul üllatavolt, jalust maha rabawalt...

Ei ole see ju wäljamaa, isegi mitte „kauge Siberi“ laaned, kus sedasama wõid, mis meil praegu 4 r. 50 kop. nael maksab, wäljamae puudusel wantrimäärdeks ümber teptakse, waid see on meie oma külje all, kõigest 48 tundi raudtee sõitu.

See'p see asi on, mis mõtlema paneb, kas meie wiimats tõeste hullumaja jaoks küpsed ei ole.

Naljatasa ja hale on waadata neid argasi, nälginud pealinnalasi, kes kustil Rostowi või Odesja wafalis kohmetult küsimad:

„Kas ei saaks kudagi pool naela saia?“

Walus waadata nende „näijast“ rõemu, mis nende nurwates filmades nii ruttu ja selgelt helkima lööb, kui puhwetipidaja ladusat ja lahtet häält kuulewad

„Uga mis mitte! Kas wõi kümme tohe! Kui palju soowite?“

Jah! Ei mitte naela, ega kolmveerand naela, waid tern 7, 10, 12-naelaline saiapäts pistetaks sul siin taenlaste.

Eduna poolt sõitjad jooksewad Rostowis, rongi peatuse puhul, weel mitu lorda puhmetisse ja weawad sealt wärsket saia, wõidurdemsa näoga, wagunisse, et Moskwas, Petrogradis niipea ängsa ei jääks.

Põhja poolt sõitjad on Rostowi jõudes jälle walmis rõemu pärast leksima, et wiimats ometi tõutatud maale on jõudnud.

Sa taewas, palju rõemu, palju õnne walmistab tükkile sooja saia, mis ilma sabas seisimata tätte saadud.

Peab neid hiilawaid filmi nägema, peab neid lapstuid wõiduhüüeid kuulma, et aru saada, kui õudne, taewa poole ksenaw korralagedus on.

Ühele on tõike küllalt, teistel — ei midagi.

II.

„Ühel sõowad palju, teistel pole midagi süüa. Seal (käelikutus põhja poole) — ei midagi, siin — liiga palju tõike...“ nii lühidalt iseloomustas üks Amerika insener Wenemaa toitlusesaja.

Meil antakse iga inimese peale kolmveerand naela rukkileiba päewas, Edunapool (Odesjas, Kaukasias) wõta aga seda niipalju kui süda himustab. Saiajahu lubatakse meile nael, poolteist kuus, antakse ka sellekohane ishekt, aga tihthepeale jääb jahu saamata. Edunapool aga wõid wõtta puuda, wiis puuda wõi kümme. Keeldu ei ole. Samuti on lugu lihaga.

Diimatoop maksab meil Tallinnas 60–70 kop., Petrogradis pudel piima (ainult tugwuse laudu) — 1 rubla, Eduna-Wenemaal (muidugi tagapool wäerinda) wõta pangega nii palju kui hing himustab, 20 kop. toop.

Head õunad, pirnid m'fawad meil nii umbes rubla ümber tükk, waripunnide eestki ei häbeneta 25 kop. nõud- mast, Noworossk's wõid mõne lopika eest toobi täie saada. Põltawas kõigeparemad õunad — 20 kop. kümme.

Meil maksab wõi 4 r.—4 r. 50 k. nael, Põhja-Kaukas's kõige parem wõi — 2 r. 40 kop.

Seapekk meil 3 rub. nael, Odesjas — 1 r. 40 k. Munad meil 25 kop. tükk Kaukas's 2 rub. sada. Rurkidega — 60 kop. sada — jõdetakse figu, kuna meil alles weel hiljuti ühe ainsa kurgi eest terve rubla wõeti.

„Woota, Dskar, kui imeilusad juuksed mul on! Mis sa annaksid selle eest, kui sinu pruudil ka niijugused oleksid.“

„Ma ei tea! See ripub sellest ära, kui palju sa nende eest maksad!“

Ligikaudu samasugune lugu on suhtruga, mille eest meil, ahtäe saades, 3 r. ja weel rohkem naelast maksatakse.

III.

Meie toitlusminister näeb kõige selle halbtuse põhjust weo-olude korraldustes, wagunite puuduses, haigetes wedu- rites. Amerika insenerid, kes meie raudtee asjandust üle- waatama ja, kui lubatakse, korraldama sõitnud, leiawad ja kinnitawad, et laubawagunid meil ainult jumalatühjalt wõi pooltühjalt sõidawad, wedurid sõidawad kõigest 1/3 sellest maast, mis nad õiguse järele sõitma peaksid.

Ja Amerika inseneridel näitab õigus olemat. Tallin- nas, Kopli jaama ees on ilmatu pitab reid tühje wagu- nisi roobastel seismas.

„Need on niisama, õhupuhastuse jaoks!“ seletas üks puutlaupmees, kelle poole küsimusega pöörasin, mis need siin tühjalt seisawad.

„Kuidas nii?“

„Jah, waadake, õht wõib wahal mõnes linnas hal- waks minna, näit. Saapsalus. Rohke saadetakse siit terve rong ainult palja õhuga täidetud laubawagunite sinna, sealt jälle tagasi. Nõnda nad terve sõja aja läbi ühest linnast t ise weerewad. Tuleb isegi weel ilusamaid luusi ette. Mul o'i mitu wagunit puudega teel Tallinna. Ähti tuleb L. jaamast telegramm: „erataupade wedu ära lõpe- tada.“ Wiibimata peeti rong kinni, loobiti mul puud wagunitest wälja ja rong sõitis tühjalt Tallinna!“

Ätle siis weel, et meie üleweneamaalises hullumajas ei ela...

IV.

Üks Tallinna leht kirjutab:

Eestimaa toitluskomitee sunduslik määrus, mi- lega ära keelati piimaõaduste wäljawedu ja mida enne täitma hakati, kui ta awalikult oli wälja kuu-

Rihwtine märkus.

„Pea meeles, armas Alberti, et mees ja naine üks olewus on.“

„Aga kui sina, Elsa, oma mehega kaheleli jääb, tõuseb lohe niisugune lära, nagu luue turu miitingul.“

lutatud, sünnitas maal palju segadust, asjata kulu, lahju ja pahandust. Tuhanded puudab preskoort ja kohupiima, mis piimatoljad 4. stp. waksalitesse saatsid, jäid sinna hapnema, sest ka oma maakonna piirides olewatesse linnadesse ei olnud võimalik midagi saata, enne kui selleks luba palutakse. Kelle poolt ehl niisugusel teel lubad antakse, seda ei teadnud peale Tallinna isandate keegi. Veel järgmisel esmaspäewal ja teisipäewal ei olnud maatonna-toitlustomiteed ametlikult teateid saanud. Nüüd on juba juure tüli ja asjata sõitude järele mädanemisele pühendatud kraam waksalitest ära koristatud, on meiereides wõid lööma hakatud, mõned meiereid koguni kinni pandud, on wäljawoosteesi otsitud ja lubasi nõutatud, olisid ja ostetaks wõi-masinaid, pakkimise materjali jne. ja murtakse selle üle pead, kelle kasude pärast niisugune rutuline määrus enne tema wäljatuulutamist maksma pandi. Mõni pere-mees arwab, et sigade kasuks on tehtud, selledele wilja sööta ei tohtinud ja kes nüüd iga päew niipalju piima saawad, kui süüa jääawad. Sead koluda paari-tuulise nälgimise järele päris filma nähtawalt.

Pead murda poleks sugugi waja, see on ainult üks wäike piit ülewenemaalisest hullumajast.

(Järgneb).

Pontsiuse juurest Pilatuse juurde.

Waga muinasjutt uuest riigikorra st.

„Selttimees, kohtuminister! Raks nädalat tagasi tuli“ wad minu korterisse mittifoonaride näol rööwijad ja tegi-wad mu puupaljats. Oigugi, et ma kõil miilitsa jalule ajasin, ei ole seniajani ei wargaid kätte saanud ega asju üles leitud. Nii ei lähe, selttimees kohtuminister: päse päewa ajal rööwitakse laidawas uulitsas inimeste paljats ja teie ei liiguta kõrwugi!..“

„Rahustage endid, kodanik. Rööwijad saadakse tingi-mata kätte ja asjad antakse puutumata teile tagasi. An-nan las wõi pea pandiks. Aga senitaua, kuni selttimehed wargad weel kinni püütud ei ole, ei puudu see minusse. Pöörake sifemiste asjade ministri poole.“

„Selttimees sifemiste asjade minister! Mind rööwiti kõige häbemamatamal kombel paljats. Selttimees kohtu mi-nister saatis mind teie juurde.“

„Jah, teate, nüüd on aeg niisugune, et rööwitakse. Rööwitakse igal pool ja igahühe. Aga kas teie ka palju kannatate?“

„Kõil asjad, millel wähegi wäärtust oli, wiidi ära ja isegi weel kolm naela suhturt!“

„Kolm naela suhturt?... Siis peate toitluse ministri poole pöörama: suhtur läib tema wõimutonda.“

„Selttimees toitluse minister! Ma langesin rööwliite ohwriks, ja et ära rööwitud asjade hulgas ka kolm naela suhturt oli, siis soowitas sifemiste asjade minister mul teie poole pöörata.“

„Teilt wiidi kolm naela suhturt ära?! See on häbe-mata!.. Mõtlege, teie peate nüüd termelt kümme päewa wiha teed jooma!.. Kas olete tööline?..“

„Jah.“

„Nah, mis wõib siis paremat olla. Teil on ju oma minister, tödminister Stobelew. Tema on teie hoibja ja kaitsja, küll ta teil asja korda ajab. Minge tema juurde.“

„Jah, kui töö minister, olen ma kohustatud tööliste eest seisma ja neid aitama kõige ihuhäda sees. Ja ma olen alati oma kohust täitnud... Aga ütlege, mis moodi riided neil kodanikuldel seljas olid, kes teid puhtaks riisu-sid?..“

„Kolm olid erariides, üks soldati wormis.“

„Soldati wormis?... Siis on teil otse tee sõjaministri selttimees Kerensti juurde: soldatid on tema hoole all.“

„Selttimees Kerensti, ma jain kõige häbemamatamal kom-bel paljats rööwitud, ja et üks rööwliitelt soldati wormis oli...“

„Jälle soldati wormis?! Vihtsalt ei tea, mis ma nen-de sõjawäe selja taga seisjatega peale pean hakkama! Üli-nile minna ei taha ja kodus ei suuda ka wagufti olla.“

„Mõtlege ometi, selttimees Kerensti, mis pean ma nüüd peale hakkama. Ma jain päris waefels.“

„Waefels?... Siis pöörake waeste warjupailade mi-nistri poole: tema alla käiwad waefels.“

„Selttimees warjupailade minister. Mind rööwiti ja et ma rööwimise läbi waefels jain, saatis mind Kerensti teie juurde.“

„Sm... Ma ei tea isegi, mis teha wõi ütelda. See nagu oleks minu asi, aga nagu ei oleks ka... Põdage!.. Rööwitakse ju selle jaoks, et edasi miilika. Saadaks teid laubanduse ministri juurde, aga ma ei tea, kas meil seda praegu üleüldse ongi. Sifjuti alles ei olnud. Siis kui Konowalow ära läks... Aga teate mis. Minge posti ja telegrafist ministri juurde.“

„Kas seft tuleks miskit tolfu?“

„Muidugi! Endiste sündmuste waral võib aimata, et wargad kuhugile wälja sõitnud on. Posti ja telegraafi minister saadab telegrammisi kõik linnad täis, rõõwliid wõetaks kinni ja teie saate oma asjad tätte. Minge, kodanik, teie asi on korras.“

Onufri de Mexigo.

Publikum.

Ujalehtedes kirjutati:

„Kõige huwitavamaks numriks tsirkuse programmis oli wennaiste tolade Sitt ja Mitt Lutspatsnikute etteaste. Oma wiguriitlikkidega suudawad nad ka suru naerma ajada. Iseäranis suurepäraline oli noorem wend Mitt oma punase westi, lilla kaeluse ja punase parukaga.“

Publikum wõttis oma pailapsi elawa, kaua kestwa läteplakjutamisega wastu ja numri lõpul sai selle tormiline kauakestew kiiduawaldus osaks.“

II.

Ujalehtedes kirjutati:

„Eila juhtus isirkuses hirmus õnnetus. Publikumi pailaps noorem wend Mitt Lutspatsnik tegi õnnetu hüppe, kukkus ja sai raskest wiga. Õnnetu wiidi purustatud pealu ja takti murtud jalaluuga haigemajasse. Tema seisutord on peaaegu lootuseta.“

III.

Ujalehtedes kirjutati:

„Kuulus artist Mitt Lutspatsnik astus pärast lühikest, aga raskest haigust jälle tsirkuses üles. Oma solto-mortalidega ja wiguriitlikkidega wõiwad wennaistad Lutspatsnikud isegi India saliri naerma ajada. Iseäranis suurepäraline on noorem wend Mitt oma punase parukaga. Haigus ei ole tema talenti puudutanud.“

Publikum wõttis oma pailapsi elawa, kauakestwa läteplakjutamisega wastu ja numri lõpul sai selle tormiline kauakestew kiiduawaldus osaks.“

IV.

„Aga õnnetu Mitt Lutspatsnik waatas nurgast tuletõrjuja selja tagant põlewate, paistetunud filmadega, kudas wend Sitt arenal ilma artisti andeta Albert Moritziga tõõd teeb Moritz oli Mitu asemele palgatud, sellele arstid surma hirmul ülesastumise ära teelaskid.“

Mitt waatas ja mõtles:

„Araneetud publikum! Sinule tõin ma oma elu ohwriks! Aga sina ei saanud pettusest arugi: ilma mänguannita Moritzele plakjutad, nagu mullegil!! Ole sa araneetud! Mina olin artist, aga Moritz on käsitööline. Mina lõin omale waimustuslega nime, tema wõttis walmis kuulsuse. . .“

See on igawene kurbmäng: tuhande pealine, tuhande käeline, tuhande näoline ilma näota loom, publikum tunnistab artisti aioult siis artistiks, kui tema, arsiif, juba surnud ja ainult veel käsitööline järel jäänud on.

Sellepärast, et ka publikum ise üks käsitööliste logu on. Priz.

Iwan Iwanowitsh.

Iwan Iwanowitsh oli wäga terane noorherra. Oskas ta hästi rahwaga läbi läia ja neiuwega „sirtti“ läia. Usjata ei teinud neiuw tema kohta tähendusit:

„Iwan on tragi pois, käib nagu wedrude peal!“

Kuid aeg muutus.

Euli sõda oma toleduslega, mis ka Iwani ahwardas endaga kaasa kiskuda. Ega see Iwani ei kohutanud. Ta teadis, et isamaad ka sisemiste waenlaste eest peab kaitsema Iwan sõitis Tallinna, ajas mundri selga, pani mõega wõõle ja hakkas uulitsal korrapidajaks. Mõne aja pärast sai Iwanist kõige korralikum teener selle aja ametnikkude

Carl onupoeg.

„Noh, Jutu, mis asjamehels sa tahaksid saada? Wist küll õpwiiseriks wõi koguni insjeneriks?“

„Woorimehels, onu, woorimees saab kõigist rohkem ja sõtmusõnad on mul kõik juba peas.“

hulgas. Juhtus mõnikord Iwanile taskutiisus liiga tegeema, siis teadis ta küll, kust ta sellele haigusele abi sai: paar tundi mõõda kauplusid läia, kellel alnad küllalt taetud tulewalguse eest polnud, siis oli Iwanil itka oma paarfada taskus. Juba paari kuuga pani ta üle paari-tuhande puhast taga araks.

Lähemal ajal soowitati Iwanile parem teenistus. Wõel ja munder wõeti ära, ning Iwan asendati Wiru uut. „salakoits.“ See amet meeldis Iwanile mõrksa rohkem, rihtigi ütles ta: „Kõik mu endine töö on kübi töö ja waimunärimine olnud, ammugi oleks ma pidanud sira sattuma.“

Nii weeres ajaratas paastu tuuni. Siin tuli Iwanil palju tööd. Kuigi ta igapäew kümme tond riigiwastaseid, iseäranis „tudentisi“ soolaputtsake wiis, siiski sigis neid nagu maa seest itka roh'em ja rohkem. Ei aitanud enam Iwani nõuu. Wana riigilord kattes, terve Iwani parlament lõhuti puruks, paberid säidati põlema. Krotodilli-pisaraid walades waatas Iwan wagoniafnast Tallinna peale tagasi ja õhtas: „Tallinn, sa oled äraandjaks taanud, kuid aeg tuleb, kus ma weel sinu üle raudset torda saan pidama.“

Kuid Iwan ei uinunud. Usutati ju Cestis polk, kas ta temal wõimalust ei olnud sinna sattuda. Wurrusi keerutades, astus ta Cesti polgu staabisse. Seal wõeti Iwan lahkest wastu, — ta oli sinna nii kui loodud: wenekeel se'ge, käeliri hea, — mis siis weel. Müüd on Iwan staabis kirjutajaks ja on oma saatusega wäga rahul. Kuigi tal suuri sissetulekuid pole, siiski ei hirmuta teda see araneetud käsuliri, mille põhjal teda tuleliimile käsiti saata. Iwan Iwanowitsh nimetab ka müüd ennast Jaan Jaani pojaks ja on esimene polititamaes. Isegi Ratwere Annid ja Mannid tunnewad kadedust üksteise üle, kui Iwan nendest mõnda kauemat aega waatamas ei läi. Iwan on tragi pois, käib nagu wedrude peal. —rondo.

Looduse pärg.

Maistetahwas, kui tema juures õmbleja, juustelokkija ja küüntepuhastaja käinud on, on kõige toredam looduse olemus. Priz.

Petta sai.

Karusoo Suhan oli wana kawal mees. Sema kawalus ei seisnud mitte üksi selles, et ta ilma rahata kõrtsis juua sai, waid ka mõnes muus. Karusoo Suhani krundi piirid käisid mõisa metsaga ühte. Mõisa mets on ilka mõisa mets: seal on kõrtfugu häid loomi. Karusoo Suhan ise just suurem jahimees ei olnud, aga wärstet kiffelaha armastas siiski väga. Et wärstet kiffelaha saada, tarwis ta isefugust kawalust. Seada on, et ta salakäitid ilma elawad. Kui nüüd Suhan mõisametlas pauku kuulis, siis läks ta kohe nii ruttu, kui jalad wõtsid, metsa ja trehwas peaaegu alati jahimeeste peale ning sai ka oma jao jahisaagist, sest muudu ahwardas ta ülesandmisega. Kuid juhtus ometi asi, mida Suhan aimatagi ei oles mõinud. Ühel päewal tuuleb ta jälle püstitpauku ja paneb metsa poole plagama. Ka see'ord juhtub just sellel ajal kohale, kui meestel kiffe nahl juba maha on wõdetud ja liha jagawad. Suhan saab lah oma jao, suurema, kui ta loota on julgenud. Roju jõudes lasseb ta kohe liha natute praadida, proowits, mis imehea maitseb.

„Bagana pihta, pole kunagi niisugust liha süüa saanud!“ Liha saab wärsti otsa. Pühapäewal läheb Suhan kiriku poole. See peal tuleb talle wana tuttaw Jüri wastu. „Noh,“ küsib Jüri, „kuidas sinu pool läbarad käiwad. Sinust räägitakse, et sa nüüd warsaliha sööd.“

„Kuidas?“
„Noh, poisid wiisid Mäetalu wana warsa, kes ära kärmas, metsa, teadsiwad sinu kawalust, lasi'iwad paugu tah õhtu ja andsiwad sulle warsaliha.“
„Kuradid!!“

—I.

Mu kallim.

Ilm oli kaunis ilus ja kui taewas just ükna selge ei olnud, siiski oli ta selgem, kui ülemiste järwe wesi. Sel-lepäraff ei ole ta ime, et mino, noor inimene, heaks ar-wasfin jalutama minna, iseeneest mõista, Kadriorgu.

„Mis sa arwad, Robi, kas peaks Kadriorgu minema?“
Kiffin ma oma kallima käest wenekeeles (pean üttema, et Robifugustega ei passi Ceesti teelt rääkida). Robi oli wagusa iseloomuga, ja ma ei halkanudki wastust ootama. Sa filmist wõis lugeda: jah. Nii ta tegime.

Wärsti jõudsin kallimaga Narwa maanteele. Peaaegu kõil wastutuljad waatasiwad Robi otsa. Paljud neid ütlesiwad: „Kui ilus!“ (muidugi ilma armutadedufeta). Seda oli ka mu kallim wäärt. Ta oli imeilus, ja wõin julgeste ütelda, et Tallinn, Robit eimeste lorda nähes, alles aru hakkas saama, mis tähendab sõna „iludus.“

Kui ma Kadriorgu jõudsin tuli mulle üks tuttaw noormees, herra Lõbus, wastu. „Tere, preili Edeu! Rust teie nii ilusa kaitseriitli olete leidnud?“ hüüdis ta laugelt, Robit nähes (ei ole tarwis üteldagi, et ilma armutadedufeta). Robi oli juba niisuguste sõnadega harjunud, ja nitutas külmawereliselt pead. „Eks ilka sealt, kus neid müüdaske,“ wastasin mina (see ei olnud muidugi nali).

Kui kell kümme hakkas saama, astusin mina Robiga, tähtsat teeldu ära unustades, kontasse. Nagu ennegi, waatafid inimesed mu kallima otsa, aga arusaamata põh-jusel, mitte nii armulikut, kui ennem. Kui ma piletraha maksin, waatas kontudktor mu kallima otsa ja ütles kare-dalt: „Koeri kontasse tuua on keelatud.“

20/III 17.

Wolli.

Jutt hoolikast enamlastest.

Enamlane tuli mõisniku juurde:

„Kuule, mõisnik!.. Ma näen, sa oled küllalt raswa läinud! Sa, kui toredaste ja elad! Anna maa talupojale! Mäha burshuid!..“

Läks enamlane talupoja juurde:

„Säh, talupoeg, siin on sul maa. Sari teda ja üli internatsionali taluks.“

Wael talupojal oli rõem otsatu.

„Waal, nüüd hakkam ma alles elama!“

Terwe pere oli rõemus.

Läks mõni aeg mööda.

„Aga lähem õige waatan, kuidas see talupoeg selle maaga ilka lorda saab, kuidas ta elab,“ arutas enamlane. Ja läks.

Tuli ja pidi ehmatusest pilali kulluma: talupojal her-ra moodi riided seljas, naisel siidi kleit ja lapsed, need õg-wad wõlleiba fingiga. Ja laua peal üürgab grammofoon.

„Mi-i-is?!“ ehmatas enamlane. „Oled burshuiks ha-lanud?! Kas ma selleks mõisnikult maa ära wõtsin, et sinult seda näha?!“

Ja talupoja juurest eemale põgenedes mõtles enam-lane endamisi:

„Kellele nüüd maad anda, kui juba talupoeg maa tõttu burshuiks sai?!“

Sammus ja tõttas!

Kuni filmist kadus.

R. Sat.

Peale Riia langemist.

Riia langemise sõnumit ei tahtnud eiotja keski Tallin-nas uskuda. Siis, teisel päewal, käis kuulujutt läbi linna, et wenelased Saks wäed üle Düüna tagasi on peksnud.

Kergeuslikud pidasid seda promowatorlikist sõnumit tõeks.

Ja enamaste iga uulitsal wastu tulija küsis:

„Kas on tõsi?“

Otselul uppujaid õlekõrrest hakkasid nad lootusest ime-teo peale kinni.

Teised jälle panewad lootust loodusjõu — wihmade — peale.

„Kui wihma nüüd walama hakkab ja terwe sügise läbi sajab, siis muudab ta teed põhjatuks ja jakslane ei saa itkagi edasi.“

Tähendab, kui oma jõud otsas, siis „armas Sumal, awita!“

Ja kui Sumal wihma lasseb sadada, siis pole meil midagi larta.

Kas sel wõi teisel lombel ennaft trööstides, aga eest-lased on pealtnäha rahulikud.

Wõi kaua ilka lurdab?

Esmaspäewal kaotastme Riia, ehmatasime ja kurwas-tasime ta.

Teisipäewal ohlastime weel korrafs ja kuitatasime eila-seid pisaraid.

Aga seal kolmas-neljas päew juba möödas. Mis see asjata ennaft rahustada! Parema terwist hoida.

Wenelastel selle wastu on tuli tallus. Rimpjub Lotti, puulustas saapasäärde, teelann wõõ wabele, ja „jääred“ watsali poole. Ei jõua watsal ega rongid kõiki põgenelaid ära mahutada.

Wabriku kontoritest on rahast puudus, ei suudeta kõigile tähtfatele ühe päewaga palka wälja maksta.

„Mis mul palgast enam, anna aga pass sija!“ hüüab wenelane ja on tuline rõemus, kui selle kätte saab.

Rõemjad on ka Tallinna lihtsurelikud: Riia langemine ja wenelaste põgenemine meie linnast ehmatas turul toidu-ainete hinnad paari päewaga 50—80 protsenti alla. Ja selle tõttu saawad paigale jääjad nüüd korrafs kaua aja tagant kõhu jälle tubliste täis süüa.

Ka toiduainete müüktajad ise on märksa lahjemaks jää-nud: paluwad aina mesimagusa häälega oma laupa, kuig-jelle eest nüüd poole wähem saawad kui enne Riia lang-mist.

25. VIII. 1917.

Toonidega kroonika.

(Mõned pilgud üle maa).

Meil sõjas vägi taganeb,
ei wastu panna taha, —
hirm enam laial' laguneb,
et rõhutatks meid maha.
Mispärast vägi taganeb?
Baat sellepärast taganeb,
et hindab kalliks inimest!
Kuid isamaa?! Et hooli seft.
Oh, maad see pea küllalt saab,
kes ise töötab, hartib maad —
nii meile lubatakse nüüd.
Ja kuulmata siis jääb ka hüüb,
et oleks tarwis sõdida
ja isamaad truult kaitseda, —
seft maad pea saada maksuta! —
Mis, tont, ta eest siis sõdida!..

Nüüd igal pool on kisa suur,
et pole saada nahka.
Kus peitub selle kurja juur,
ei arusaada oska!
Üks tõrwapapist tallad teeb
ja teine kasetohust...
Üks turult kingad koju viib,
näe pealsed, selge „roguski!“
Oh naht, oh naht, kus jäänud sa?
Sa päris kurinahl!
Kas ära lasta parkida,
sind keelab usu laht,
wõi sünniwad nüüd loomad ka
kõik puhas ilma nahata,
wõi naha pärgel põrgu viib,
kus omal laiald pastlad teeb?..
Ma tean, kus aga nahka küll,
sealt tooge, — lange hind!
Baat', Pärnus, seal on jõe peal
suur pilt, lai — nahtsild!..

Küll tehti ühna targasti,
et Nikolai sai Siberi,
ei wiidud kindlusesse ta.
Seal lugu oleks algand ka!
Seal on kdit „wäed-wõimud“ koos.
Kditi „põrand-alused“ on koos.
Seal rahwast koos on küll ja küll!
Wii keiser sinna — asi hull!
Siis Peeter-Pauli kaisriviit,
on tohe walmis, filmapill!..

Kditi riigid rahust räägimad
ja rahu teha tahawad.
Kuid, mine rahu pakkuma,
saad kana moodi kattuda!..

Politikavagabundus.

Loodusteadlased.

„Juhlam, misjuguised loomad on närijate suguselisi?“
„Siir.“
„Weel?“
„Nott, mutt...“
„Weel misjuguised?“
„Oraw, jänese...“
„Edasi?“
„Enam ma ei tea, herra kooliõpetaja!“
„Aga teie Ripmann?“
„Benelased, kooliõpetaja. Nad näriwad alati päewa-
lille seemneid!“ — mer.

Illa moodfakt.

Mei uke: „Kas teie ei soowiks minu
ajutiseks waitisufeks olla?“

Kah iseseiswus.

Kui teie oma preilikesega Harjuväravamäe treppidest
alla lähete, ja preilikene komistama juhtub, siis laske teda
kukkuda. Kui ta nüüd küsib:

„Miks teie mind kinni ei hoidnud?“ siis wastake: „Ma
ei tahtnud teie... iseseiswust rikkuda.“

Heino Sõmer.

Selttimehed — kerjajad.

„Annetage, armas herra: pole jumala eest enam kol-
mel päewal kinosse saanud!“

„Andke meile leiwaraha — oleme tuleohwrid. Sootfin
wälja paljas särgis, terve maha põles ära, midagi ei jää-
nud.“

„Wõi nii, aga see oli hiljuti?“
„Jah, umbes 25 aastatete eest...“

— nes.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaamisel aastas 10 r. — L,
6 kuu eest 6 r. 3 kuu eest 3 r. — L. Toime-
tusest ise ära wiles: aastas 8 rubla, 6 kuu eest
4 r. 50 L., 3 kuu eest 2 r. 50 L. Ilmub iga laupäew.
Adressi muutmise eest 30 kop. Adressi muutmisel ja
tellimise uuendamisel palume sentist adressi nr. teatada.

Toimetaja ja tahtas:

Harju ja Kõnnu wäike kirjandus- ja raamatukaupluses.
Lõunak. „Leaduse“ raamatukaupluses.

Põhjendatud imestus.

Prouale (oma kawalerile): „Täna tein ma otsuseks oma mehest lahti minna, kuid ennemalt annan temale kõigist oma ehtsammudest aru.“

Wõbrastemaja kellner: „Di Sesjas, on sel proual 7. numrist aga hea pea, kui kõiki neid mäletab!“

Wastataw toimetaja Jakob Jaanar.

W. Schifer'i trüki. Tallinnas.

Wäljaandja „Leeduje“ kirjastus.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR